

Ombudets uttalelse i sak 11/2126

Virksomhet hadde ett trappetrinn opp fra inngangen ved fortauet, som forhindret rullestolbrukere fra å komme inn i lokalet. I tillegg hadde virksomheten en annen inngang på byggets bakside, med en terskel på 5 cm. Virksomheten brøt likevel ikke plikten til universell utforming etter diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9. Ombudet konkluderte med at det ville være uforholdsmessig byrdefullt å kreve utbedring av inngangspartiet på det nåværende tidspunkt, blant annet fordi virksomheten har knappe ressurser og fordi den skal opphøre i løpet av kort tid.

Saksnummer: 11/2126

Dato: 16.10.12

Lovanvendelse: diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9

OMBUDETS UTTALELSE

Sakens bakgrunn

Likestillings- og diskrimineringsombudet bygger på partenes skriftlige redegjørelser i sin fremstilling av sakens bakgrunn.

Virksomheten Keramikkstua ligger i Prinsegata 22. Virksomhetens lokaler går over to etasjer, med egen inngang til begge etasjene. I overetasjen ligger virksomhetens verksted. Denne etasjen har inngang fra Prinsegata og har store utstillingsvinduer. Inngangspartiet har et trinn på ca. 13 cm opp fra fortauet. I underetasjen ligger virksomhetens kurs- og salgslokale, med egen inngang fra baksiden av bygget. Underetasjen har en dørterskel på 5 cm. Det er kun kurs- og salgslokalet som er åpent for allmenheten. Kunder som benytter inngangen fra Prinsegata kommer inn i verkstedet, og må gå gjennom lokalene og ned en trapp for å komme til kurs- og salgslokalet i underetasjen.

Partenes syn på saken

A:

A hevder at inngangspartiet i Prinsegata er i strid med plikten til universell utforming.

Keramikkstua:

Innehaver av Keramikkstua, Rita Wachelin, viser i sin redegjørelse til flere forhold. Virksomheten er ingen ordinær detaljhandel, men en utvidet hobbyvirksomhet uten faste åpningstider, hvor det også holdes kurs i dekoreringsteknikker på keramikk. Hovedinngangen til selve kurslokalet har kun en terskel på 5 cm, og det har vært deltakere i rullestol på flere kurs. Verkstedet i overetasjen er ikke åpent for kunder, og inngangen fra Prinsegaten er ikke inngang til kursvirksomheten, selv om det lar seg gjøre å gå gjennom lokalet og ned trappen.

Virksomheten er også i en avviklingsfase, antakelig i løpet av sommeren 2012 eller ved årsskiftet. Det er uforholdsmessig å kreve utbedring av inngangspartiet, det er ingen økonomisk mulighet til dette slik forholdene er i dag.

Rettslig grunnlag

Ombudet har kompetanse til å gi uttalelse om et forhold er i strid med diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, jf. diskrimineringsombudsloven § 3 tredje ledd, jf. § 1 annet ledd nr. 3.

Denne saken reiser spørsmål om virksomheters plikt til å sikre universell utforming etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9.

Diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9 tredje ledd pålegger offentlige og private virksomheter rettet mot allmennheten en plikt til å sikre universell utforming av virksomhetens alminnelige funksjon.

Med universell utforming menes tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene slik at virksomhetens alminnelige funksjon kan benyttes av flest mulig, jf. § 9 andre ledd. Dette betyr at virksomhetens fysiske fasiliteter, som skal benyttes av allmennheten (kundene), skal tilrettelegges på en slik måte at flest mulig får tilgang til de tjenester virksomheten tilbyr. Det er hovedløsningen som skal være gjenstand for tilrettelegging. Det vil derfor være i strid med bestemmelsen at det lages egne innganger, områder eller lignende for bestemte grupper.

Plikten til universell utforming rekker så langt det ikke medfører en uforholdsmessig byrde for virksomheten, se § 9 tredje ledd. Ved den konkrete uforholdsmessighetsvurderingen vil den positive effekten og viktigheten av tilretteleggingen måtte veies mot kostnader og andre former for belastning tilretteleggingen medfører. Lovgiver har bestemt at det særlig skal legges vekt på:

1. tilretteleggingens effekt for å nedbygge funksjonshemmende barrierer (nytte vs. kostnad)
2. om virksomhetens funksjon er av offentlig art
3. de nødvendige kostnadene ved tilretteleggingen
4. virksomhetens ressurser
5. sikkerhetsmessige hensyn
6. vernehensyn

Dersom ombudet kommer til at det er en uforholdsmessig byrde å sikre universell utforming, betyr ikke det at virksomheten kan la være å foreta seg noe. Virksomheten er uansett forpliktet til å jobbe for best mulig tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne.

Etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 13 vil det være opp til innklagede å sannsynliggjøre at det ikke har forekommet diskriminering i strid med loven, dersom det foreligger omstendigheter som gir grunn til å tro at diskriminering har skjedd.

Ombudets vurdering

Ombudet vil innledningsvis fastslå at Keramikkstua er en virksomhet som er rettet mot allmennheten, og som dermed har plikt til å sikre at virksomhetens hovedløsninger er universelt utformet etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9. Virksomheten har plikt til å tilrettelegge de deler av virksomhetens lokaler som benyttes av allmennheten på en slik måte at flest mulig, uavhengig av individuelle forutsetninger, får tilgang til virksomhetens tjenester og service.

Er inngangspartiet til Keramikkstua universelt utformet?

Det første ombudet må ta stilling til er om Keramikkstua tilfredsstillende oppfyller kravet til universell utforming. Det er kun inngangspartiet til Keramikkstua som er klaget inn for ombudet, og ombudet tar ikke stilling til om virksomheten som sådan, ut over dette, er universelt utformet.

Som det fremgår ovenfor er det to innganger til Keramikkstua, hvor kun den ene leder inn til kurslokalene som er rettet mot allmennheten. Ombudet vurderer derfor den inngangen som leder til kurslokalet i underetasjen. Det er på det rene at denne inngangen har en terskel/trinn på ca. 5 cm, og at den dermed ikke er trinnfri.

Ved sin vurdering har ombudet lagt til grunn at verken dtl § 9 eller forarbeidene gir noen presis angivelse av hvilke krav som skal stilles til universell utforming til inngangsparti. Det fremgår imidlertid av forarbeidene til dtl, og praksis fra ombudet og nemnda, at det ved vurderingen av plikten kan hentes veiledning i Forskrift om tekniske krav til byggverk (TEK10). Det vises til Likestillings- og diskrimineringsnemndas vedtak i sak 56/2010, der nemnda har lagt til grunn de krav som stilles til universelt utformede bygg i henhold til forskriften.

Sentrale bestemmelser om generell tilrettelegging av inngangsparti i nye bygg fremgår av TEK10 kapittel 12. Det følger av TEK10 § 12-4 bokstav c) og d) at inngangspartiet skal være trinnfritt og ha et horisontalt felt på minimum 1,5 m x 1,5 m for å være universelt utformet.

Ut fra de opplysninger ombudet har mottatt, finner ombudet at det er grunn til å tro at inngangspartiet til Keramikkstua ikke er i tråd med kravet til universell utforming i dtl § 9. Det vil dermed være opp til Keramikkstua å sannsynliggjøre at inngangspartiet likevel er universelt utformet eller at det vil være uforholdsmessig byrdefullt å sikre universell utforming av inngangspartiet, jf. dtl § 13.

Vil krav om universell utforming være uforholdsmessig?

I vurderingen av om det er uforholdsmessig byrdefullt å kreve universell utforming av virksomheten, skal det blant annet legges vekt på «tilretteleggingens effekt for å nedbygge funksjonshemmende barrierer», i tillegg til «de nødvendige kostnadene ved tilretteleggingen [og] virksomhetens ressurser», jf. § 9 tredje ledd.

I denne saken er det ikke lagt frem kostnadsoverslag for utbedring av inngangspartiet. Etter en konkret vurdering legger imidlertid ombudet til grunn at det ikke ville medføre store kostnader å utbedre inngangspartiet, slik det fremstår på bildene som er lagt frem.

At tiltak for å utbedre inngangspartiet til Keramikkstua vil være lite kostbart tilsier slik ombudet ser det at det burde utbedres, for å sikre tilgjengeligheten. Tiltak må imidlertid veies opp mot virksomhetens ressurser og tiltakets effekt. Ombudet legger her til grunn at det er snakk om en virksomhet som ikke drives på fulltid og som har små midler til rådighet. I tillegg mener ombudet at tiltaket i liten grad vil bidra til å bygge ned funksjonshemmende barrierer, fordi virksomheten skal opphøre.

Etter en samlet vurdering, og da særlig sett hen til at virksomheten skal opphøre i nær fremtid, er ombudet kommet til at det vil være uforholdsmessig byrdefullt å pålegge Keramikkstua å utbedre inngangspartiet til sine kurslokaler.

Konklusjon

Virksomheten Keramikkstua handler ikke i strid med plikten til universell utforming i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9.